ادامه از صفحه ۱۵

مشروطه‌خواهی یا جمهوری‌خواهی؟

در اینجا وارد فضایی می‌شویم که به تدریج ظهور می‌کند: جامعه مدنی و گروه‌های مختلف فکری و روشنفکری شکل می‌گیرند و این تجددخواهی آن‌قدر ریشه می‌دواند که از سطح روشنفکران در بدنه جامعه می‌نشیند و طبعا برای تحقق خود مدام در حال دورخیزکردن است؛ ولی در مقابل آن ساختار قدیمی قرار می‌گیرد که متصلب و از قدرتی برخوردار است که می‌تواند خود را تکرار کند. در نتیجه ما در این وضعیت می‌مانیم. مشکل چنین روایتی در این است که به قول آقای دکتر آقاجری می‌تواند یک ناصرالملک امروزی پیدا شود که بگوید اشتباه می‌کنید، مردم در آن سطحی نیستند که بتوانند واقعا حکومت مشروطه را برتابند.

این سخن را همواره می‌توان گفت و نمونه برجسته تئوریک آن نظریه همایون‌کاتوزیان است که در نهایت ما را به دوری باطل می‌اندازد.

پیامد آن نیز این است که بعد از یک دوره بی‌نظمی و آشوب غوغاییان - نامی که آدمیت بر تندروان مجلس اول و انجمن‌های ایالتی و ولایتی تبریز و گیلان گذاشته بود - دوباره استبداد بر سر کار می‌آید. این تفسیر چه بخواهیم و چه نخواهیم با وجود انگیزه فردی، میل سیاسی، آرزوها و ایده‌آل‌هایی که در ذهن داریم ما را در این دور باطل نگه می‌دارد.

ما اکنون در مقطعی هستیم که به گونه‌ای می‌توان آن را با فاز بعد از انقلاب مشروطه مقایسه کرد. در این لحظه در بسیاری از مشروطه‌خواهان نوعی تغییر موضع رخ می‌دهد، چون می‌گویند ما که نتوانستیم براساس قانون‌خواهی، قانون اساسی و برقراری مجلس، مردم را با قانون اساسی و مجلس مشروطه مطابقت دهیم. این لحظه به‌راحتی می‌تواند تکرار شود. مگر همین الان در ذهن بسیاری تکرار نمی‌شود؟!

اصولا همچنان از نظر بسیاری، مردم در جایگاهی قرار ندارند که بتوانند یک نظام مشروطه قانونی یا جمهوری را برتابند. در نتیجه تاریخ می‌تواند به این معنا به شکلی متفاوت تکرار شود، چراکه در نوع قرائت ما از دوران مدرن خودمان ظرفیتی وجود دارد که دائم ما را در طیفی قرار می‌دهد که مثلا من می‌توانم نمایندگی مردم را به عهده گیرم - با یک تصور رمانتیک و پوپولیستی از مردم - نکته این است که ما می‌توانیم رویکردی پوپولیستی و از بالا به پایین نسبت به مردم داشته باشیم و بگوییم این مردم ذاتشان خوب است. مگر در لحظه ماقبل انقلاب مشروطه دقیقا چه اتفاقی می‌افتد؟ اگر به تاریخ‌نگاری آن دوره رجوع کنیم، متوجه می‌شویم که از نیمه دوم دوره ناصری به‌تدریج نوعی ناسیونالیسم نخبه‌گرا شکل می‌گیرد؛ ولی در نخبه‌گرایی خود یک رویکرد رمانتیک دارد، به این معنا که می‌گوید ما به این علت دچار عارضه استبداد و عقب‌ماندگی شدیم که چیزی بر ما تحمیل شده است. مبنای ناسیونالیستی با تصور رمانتیک و پوپولیستی از مردمان به سمت تشکیل حکومت قانون و دولت مشروطه می‌رود؛ اما همین رویکرد خیلی راحت می‌تواند بگوید آن پوسته بسیار قوی است و به این سادگی‌ها نمی‌توان آن را کنار زد یا حتی در مرحله‌ای بگوید نه اصلا این‌گونه نیست که این عقب‌افتادگی عارضی باشد بلکه ذاتی است؛ مثل «خلقیات ما ایرانیان» جمالزاده و خلقیات‌نویسی علمی که امروز در حال انجام است. در سال ۱۳۴۵ جمالزاده کتاب «خلقیات ما ایرانیان» را می‌نویسد و در آنجا نقد می‌کند که آن‌قدر نگویید دروغگویی، چاپلوسی، دورویی و خصوصیاتی از این دست در ما مربوط به اعراب و... است.

جالب است که امروز هم همین اتفاق در حال رخ‌دادن است و دست‌کم پنج، شش سال است که شاهد برآمدن جدی ژانر خلقیات‌نویسی هستیم. منظورم این است که شیفت از این طیف به طیف دیگر بسیار راحت رخ می‌دهد. این نوع از روایت ضرورتا مربوط به خود مشروطه نیست، اگرچه ابژه آن مشروطه است؛ اما به نظر من نقطه آغاز آن دهه ۴۰ است؛ یعنی اصلا نمی‌توان آن را تا ۱۲۸۵ شمسی برد.

رویکرد روشنفکران به خلقیات و اثرات ناشی از آن به دو دوره پیش از دهه ۴۰ و پس از آن تقسیم می‌شود. نقطه آغاز دوره ماقبل دهه ۴۰ نیمه دوم دوره ناصری است. آنجا که مسئله عقب‌ماندگی به طور جدی برای ما مطرح می‌شود و بعد به انقلاب مشروطه و سپس به قدرت‌رسیدن پهلوی و این تصور می‌انجامد که ما از قافله تمدن عقب افتاده‌ایم. تصور غالب در این دوره، تصور گذار است.

باید از وضعیتی که بر ما عارض شده ولی ذاتی ما نیست گذار کنیم. درواقع در اینجا دو مفهوم مرکزی وجود دارد: عقب‌ماندگی و استبداد ولی هیچ‌کدام از این دو ذاتی ما نیستند بلکه موضوع رفع هستند، یعنی ما چگونه برنامه‌ریزی کنیم تا رفع شوند. در دهه ۴۰ یک تغییر بسیار جدی رخ می‌دهد. اگر نام دوره قبل را «دوره گذاراندیشی» بگذاریم، از دهه ۴۰ به بعد وارد فازی می‌شویم که گذار تبدیل به یک دیدگاه صلب بسیار قدرقدرت می‌شود که یک سنت و تجدد می‌سازد و بین اینها گسلی ایجاد می‌کند که امکان هیچ تبادلی وجود ندارد.

تیلرسون: با ترامپ اختلاف دارم

اعتراف به شکاف در کاخ سفید بر سر ایران

وزیر خارجه آمریکا می‌گوید با رئیس‌جمهوری کشورش درباره برجام اختلاف‌نظر دارد. رکس تیلرسون در حالی برای اولین بار از این اختلاف‌نظر پرده‌برداری می‌کند که برخی رسانه‌ها چندی پیش خبر دادند دونالد ترامپ هیئتی را در کاخ سفید مسئول دستیابی به این نتیجه کرده که تا پاییز، پایبندنبودن ایران به برجام را ثابت کند. اگرچه ترامپ دو هفته گذشته برای بار دوم پایبندی ایران به برجام را تأیید کرد اما اخیرا در مصاحبه‌ای گفته این کار را برای دور بعد انجام نمی‌دهد. اما تیلرسون تاکنون موافق برجام بوده و حتی ۲۹ اردیبهشت که اولین موعد اعلام پایبندی ایران به برجام بود، در نامه‌ای این را اعلام کرد ولی دونالد ترامپ در گزارش دست برد و ادعاهایی درباره مسائل منطقه را به آن افزود. همین اختلافات موجب شد زمزمه‌هایی مبنی بر خروج تیلرسون از کابینه ترامپ به گوش برسد. درحالی‌که کابینه ترامپ تاکنون تعدادی از وزرا و اعضای خود را از دست داده، به نظر می‌رسد تیلرسون نیز گزینه در خطر کابینه ترامپ است.

عکس: AP

رابطه ما خوب است

رکس تیلرسون، وزیر امور خارجه آمریکا روز سه‌شنبه در کنفرانس خبری در واشنگتن درحالی‌که از اختلاف‌نظر با دونالد ترامپ بر سر برجام پرده‌برداری می‌کرد، گفته است ایران روح توافق هسته‌ای را نقض می‌کند، ولی آمریکا با متحدان خود همکاری می‌کند، تا مطمئن شود تهران این توافق را کاملا اجرا خواهد کرد. بااین‌حال او، روابط خود را با دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا «خوب» توصیف کرد و گفت در بیان دیدگاه‌هایش با او هیچ مشکلی ندارد. به گزارش رویترز، وزیر امور خارجه آمریکا گفته است: من و او (دونالد ترامپ) بر سر مسائلی چون برجام و اینکه چگونه باید از آن استفاده کرد، اختلاف‌نظر داریم. او در ادامه گفته «آمریکا با دیگر کشورهای عضو توافق هسته‌ای (۱+۵) به‌ویژه سه کشور اروپایی همکاری خواهد کرد مدعی شده: برجام تنها مربوط به بخش کوچکی از فعالیت‌های ایران است و تمام فعالیت‌های مخرب ایران در منطقه را نادیده می‌گیرد. او ادله ادعایش را به برنامه موشکی و اقدامات ایران در کشورهای عراق، سوریه و یمن مرتبط کرده است.

به گزارش ایسنا، او درهمین‌حال مدعی شده آمریکا قصد دارد با همکاری با متحدان خود تلاش‌های توسعه‌طلبانه ایران در منطقه را به عقب براند. به گزارش اسپوتنیک، او گفت: ما می‌خواهیم جلوی دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای و حمایت این کشور از سازمان‌های تندرو را بگیریم. او در ادامه ادعاهای خود گفت: ایران نقش توسعه‌طلبانه غیرقابل پذیرشی در عراق، سوریه، یمن و افغانستان دارد. تیلرسون همچنین در بخشی از اظهارات خصمانه خود گفت: گروه‌های شبه‌نظامی ایرانی که در سوریه می‌جنگند باید فورا مواضع خود را ترک کنند. «فارن پالیسی» چندی پیش به نقل از منابع «نزدیک به کاخ سفید» گزارش داده بود، آقای ترامپ در پی این نارضایتی از «گروهی از کارمندان معتمد کاخ سفید» خواسته است تا به دنبال تهیه «پرونده‌ای بالقوه» برای اثبات پایبندنبودن ایران به نص برجام در مهلت ۹۰روزه آینده باشند.

ملاقات با لاوروف در فیلیپین

تیلرسون درباره رابطه آمریکا با روسیه نیز تصریح کرد: روابط بین روسیه و آمریکا درحال‌حاضر شاهد تنش قابل ملاحظه‌ای است اما واشنگتن و مسکو می‌کوشند با یکدیگر در زمینه‌های متعددی از جمله مبارزه با گروه تروریستی داعش و ایجاد شرایط تحقق صلح در سوریه همکاری داشته باشند. درحال‌حاضر مسئله اصلی این است که اوضاع در روابط روسیه و آمریکا بدتر می‌شود. مسکو این حق را دارد که به اقدامات دولت آمریکا درباره اخراج ۳۵ دیپلمات روسی واکنش نشان دهد.

ترامپ تحریم‌ها را امضا می‌کند

درهمین‌حال سخنگوی کاخ سفید گفت، رئیس‌جمهوری آمریکا هنوز تحریم‌های مصوب کنگره علیه روسیه (ایران و کره‌شمالی) را امضا نکرده است.

بسته تحریم‌های جدید علیه سه کشور روسیه، ایران و کره‌شمالی به‌تازگی با اکثریت قاطع آرا در سنا و مجلس نمایندگان آمریکا به تصویب رسید. این تحریم‌ها در واشنگتن به تصویب رسید و در مقابل، مجلس ایران نیز اقداماتی برای مواجهه با این تحریم‌ها اندیشیده است. درهمین‌حال کمیته نظارت بر اجرای برجام در شورای‌عالی امنیت ملی نیز اقدامات متقابلی را تدارک دید. علی شمخانی، دبیر شورای‌عالی امنیت ملی نیز در همین راستا گفته است برای مقابله با بدعهدی‌های آمریکا، در هیئت نظارت بر اجرای برجام مجموعه‌ای از اقدامات در حوزه‌های مختلف تعیین شده که به صورت موازی و هماهنگ دنبال می‌شود.

خروج آمریکا با هزینه ایران

به گزارش دبیرخانه شورای‌عالی امنیت ملی، شمخانی تحریم چند شخص و شرکت را بی‌تأثیر بر استمرار مسیر توسعه و رشد کشوری با مشخصات جمهوری اسلامی ایران عنوان و اظهار کرد: هربار که آمریکا در حوزه‌های غیرهسته‌ای تحریمی علیه اشخاص و نهادهای ما وضع کرده، در همان حوزه یک دستاورد جدید را به بهره‌برداری رسانده‌ایم که بخشی از آنها رسانه‌ای نیز نشده است. دبیر شورای‌عالی امنیت ملی افزود: آمریکا به‌دنبال خروج از برجام با هزینه ایران است که قطعا این فرصت از سوی ما در اختیار این کشور قرار داده نخواهد شد. البته این به مفهوم حفظ برجام با هر هزینه‌ای نیست.

مهار گاوخشمگین

شمخانی ارزش برجام به‌عنوان یک توافق بین‌المللی را در گرو احترام و اجرای آن از سوی همه طرف‌ها و ایجاد منافع یکسان برای امضاکنندگان آن عنوان و خاطرنشان کرد: در حوزه سیاسی نیز عملا پنج کشور در برابر آمریکا قرار گرفته‌اند و همه آنها تصریحا یا تلویحا آمریکا را ناقض برجام می‌دانند که این نیز دستاوردی سیاسی برای ایران با صرف کمترین هزینه است. عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام یکی از دلایل عصبانیت آمریکا از شرایط فعلی را عدم توفیق این کشور در تغییر سیاست‌های اصولی ایران در منطقه در شرایط پسابرجام دانست و افزود: از نظر جمهوری اسلامی ایران برای مهار گاو خشمگین باید انرژی او را به مسیر دلخواه هدایت کرد تا بدون صرف هزینه اضافی و آسیب‌دیدن بتوان به هدف مورد انتظار رسید.

ترامپ تحریم‌های ایران، روسیه و کره شمالی را امضا کرد

رئیس‌جمهور آمریکا روز چهارشنبه مصوبه کنگره این کشور برای اعمال تحریم‌های تازه علیه ایران، روسیه و کره شمالی را امضا کرد. مجلس نمایندگان و سنای آمریکا هفته گذشته طرحی را با اکثریت قریب‌به‌اتفاق آرا تصویب کرد که براساس آن تحریم‌های تازه‌ای علیه ایران، روسیه و کره شمالی اعمال می‌کند. کاهش اختیارات رئیس‌جمهور در رفع تحریم‌ها و اعمال تحریم‌های تازه علیه مسکو، موجب شده بود کاخ سفید نسبت به امضای این طرح بی‌میل باشد. باوجوداین، ازآنجاکه شمار امضاهای این طرح از دوسوم مجموع نمایندگان بیشتر بود، ترامپ عملا امکان وتوی آن را نداشت. در این طرح، رئیس‌جمهور آمریکا موظف شده شرکت‌ها و افراد ایرانی را به بهانه مقابله با برنامه موشکی، تروریسم و نقض حقوق بشر در فهرست تحریم قرار دهد. این طرح از جمله ازآن‌جهت که آثار فرامرزی دارد و ممکن است شرکت‌های اروپایی همکار با روسیه را جریمه کند، در اروپا هم مخالفان بسیاری دارد. اتحادیه اروپا، فرانسه و آلمان از تصویب این طرح ابراز نگرانی کرده‌اند. ترامپ با وجود امضای طرح تحریم‌های ایران، روسیه و کره شمالی، در بیانیه‌ای از تبعات احتمالی این طرح، ازجمله کاهش اختیار رئیس‌جمهوری در رفع تحریم‌های روسیه و کاهش امکان همکاری با «متحدان» آمریکا، ابراز نگرانی کرده است.

توضیح ظریف درباره مصافحه با عادل الجبیر

ایسنا: وزیر خارجه روز گذشته در حاشیه جلسه هیئت دولت درباره دیدار خود با عادل الجبیر، وزیر خارجه عربستان، گفت: «این دیدار یک سلام‌وعلیک معمولی بود». محمدجواد ظریف عنوان کرد: «چنین اتفاقاتی در جلسات بین‌المللی طبیعی است که افرادی که آنجا حضور دارند با هم برخورد کنند، به‌ویژه در جلساتی که افراد محدودی در آن حضور داشته و در یک سطح باشند».

او با بیان اینکه به دلایل شرعی، ما در میهمانی غذا در جلسات کشورهای اروپایی شرکت نمی‌کنیم، افزود: «اما در میهمانی غذای کشورهای اسلامی ما شرکت داریم که در مراسم میهمانی ناهار من با عادل الجبیر که سال‌هاست همدیگر ار می‌شناسیم و سلام‌وعلیک داریم، برخورد کرده و احوال‌پرسی کردیم. اگرچه جمهوری اسلامی ایران با بسیاری از سیاست‌های عربستان مخالفت دارد، اما همواره دنبال برقراری ارتباط خوب با همسایگان خود بوده است. ما دنبال این هستیم که با همسایگان رابطه خوب و بر اساس احترام متقابل داشته باشیم». وزیر خارجه تأکید کرد: «ما نه‌تنها با داشتن روابط خوب با همسایگان مشکلی نداریم، بلکه تأکید ما این است که اولویت ما با کشورهای همسایه است. در دولت دوازدهم هم ابراولویت ما همسایگان خواهند بود».

او در پاسخ به این پرسش که احوال‌پرسی شما با عادل‌الجبیر ربطی به سفر مقتدی صدر به عربستان داشته است، گفت: «سیاستی که عربستان در عراق دنبال می‌کند، ارتباطی با این ملاقات نداشت. این یک سلام‌وعلیک معمولی بود. سیاست جمهوری اسلامی ایران همکاری با همسایگان بوده و اگر همسایگان این آمادگی را داشته باشند و دنبال ایجاد تنش نباشند، حتما ایران را به‌عنوان یک همکار و همراه خوب می‌بینند؛ زیرا منافع ایران در امنیت و ثبات منطقه است.

ما معتقدیم برای تأمین امنیت منطقه نیازی به کشورهای خارجی نیست؛ زیرا امنیت منطقه می‌تواند درون‌زا باشد. اینها خواست‌های جمهوری اسلامی ایران است و اگر برخی همسایگان هرچه سریع‌تر بتوانند خود را با این واقعیات روز هماهنگ کنند، ما آینده بهتری خواهیم داشت».

ظریف در پاسخ به این پرسش که اگر ترامپ طرح تحریم‌های جدید را امضا کند، ایران چه اقدامی انجام خواهد داد، عنوان کرد: «احتمالا اولین اقدام ما اجرای مصوبه مجلس یعنی اقدام متقابل است که وزارت امور خارجه در این راستا همراه مجلس بوده و موافق اقدام مجلس هستیم. ماده ۳۶ و ۳۷ هم جای خود را دارد و در جای خود استفاده می‌شود. مسیرهای دیگری هم داریم؛ از جمله اقدام سیاسی و حقوقی و اقدام سازمان انرژی اتمی که به موقع اجرا خواهد شد».

وزیر خارجه در ادامه با اشاره به اینکه آمریکا تلاش کرده که ایران را از بهره‌برداری کامل از برجام محروم کند، افزود: «اما با سیاست مدبرانه ایران، اروپا در حال جداسازی مسیر خود از سیاست آمریکاست.

توافق توتال در زمانی رخ داد که این تلاش‌های آمریکا به اوج خود رسیده بود. البته از سویی برای بازگشت مجدد اقتصاد و بانک‌های ایران به صحنه بین‌الملل زمان لازم بود که الان این زمان را به دست آوردیم. با وجود همه این فضاسازی‌های آمریکا، همکاری اقتصادی با ایران به سمت افزایش است و این نشانه آن است که ما درست عمل می‌کنیم».

او ادامه داد: «با ایجاد تغییرات ساختاری در وزارت خارجه دولت دوازدهم و توجه بیشتر به اقتصاد، باید تلاش بیشتری کنیم که در زنجیره ارزش فعالیت‌های اقتصادی حضور جدی‌تری داشته باشیم و برای صادرات، تولید کرده و جذب سرمایه و فناوری داشته باشیم. ما باید یک بخش فعال از اقتصاد جهانی باشیم تا بتوانیم به اهدافی که رهبری اشاره کردند؛ یعنی تولید و اشتغال دست یابیم». ظریف در ادامه در پاسخ به این پرسش که پیام حضور موگرینی در تهران چیست، گفت: «پیام این حضور این است که ایران کشوری نیست که بتوان با آن برخورد حذفی کرد. ایران بخش فعال و ارزنده‌ای از روابط بین‌الملل است».

وزیر خارجه درباره مهم‌ترین اقدامات وزارت خارجه در چهار سال گذشته، افزود: «پایان‌دادن به ایران‌هراسی و تبلیغات علیه جمهوری اسلامی ایران از سوی صهیونیست‌ها و آمریکایی‌ها، متوازن‌کردن روابط خارجی و ارتباط با کشورهای پنج قاره دنیا و ایجاد همبستگی بیشتر ایرانیان خارج از کشور با دولت، از مهم‌ترین دستاوردهای سیاست خارجی کشورمان بوده است».

او در پاسخ به پرسشی درباره حضورش در کابینه دولت دوازدهم گفت: «خدا می‌داند».

ادامه از صفحه ۳

نان و نمک با لاریجانی

البته در مجلس هم پیگیری‌هایی شد. در مجلس استفساریه رأی آورد؛ اما شورای نگهبان آن را رد کرد. خب آقای مطهری عزیز هم می‌توانست این را از طریق شورای نگهبان پیگیری کند. خانم خالقی هنوز هم حضور دارند. ای کاش با او هم صحبت کنید و از او بپرسید عملکرد وزارت کشور دراین‌باره چگونه بوده است.
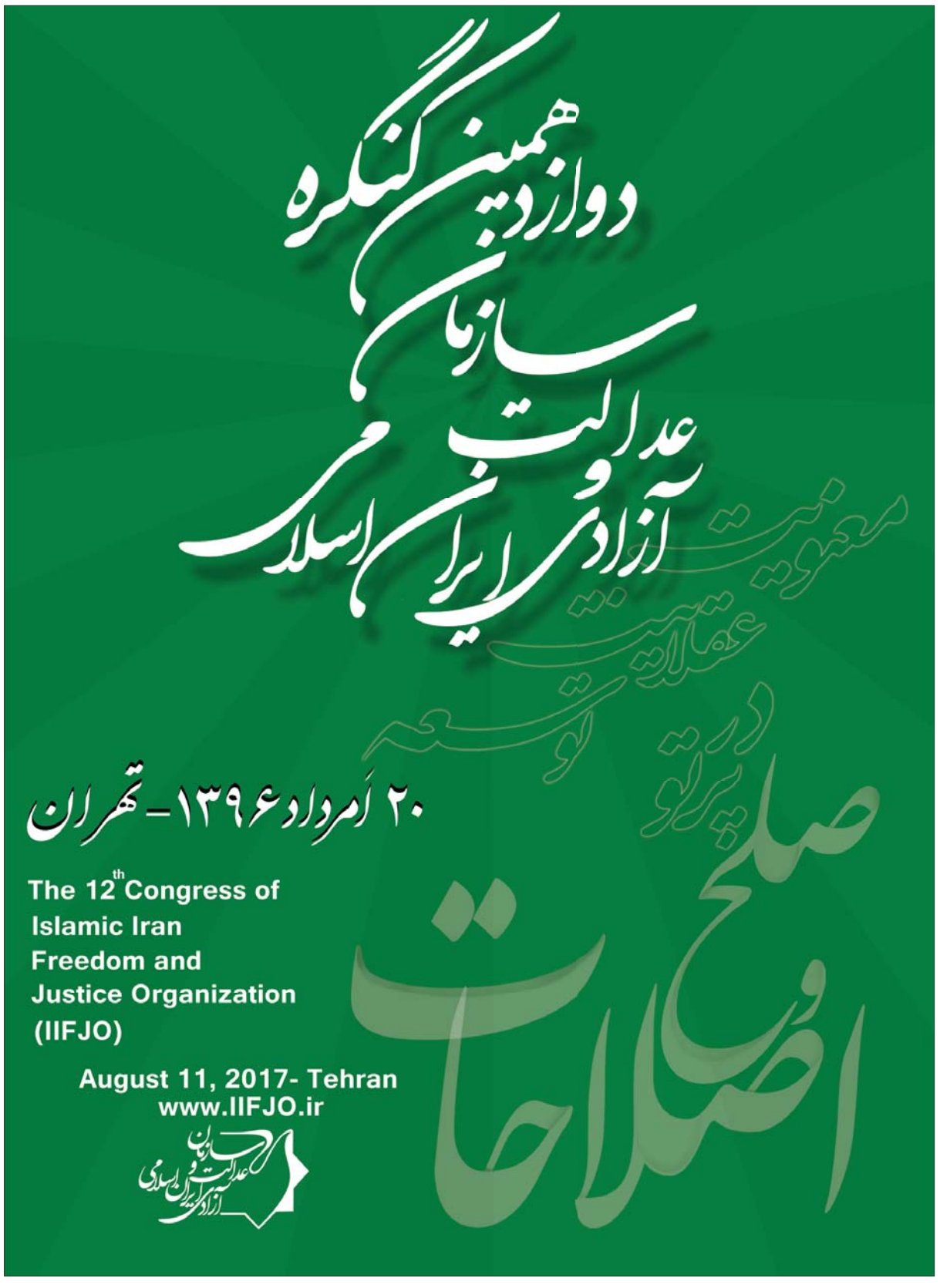
- از نظر من به‌عنوان وزیر کشور، حق خانم خالقی این نبود ولی باز هم از نظر تفسیری، مسئولیت با شورای نگهبان است.
- در حدی که در چارچوب وظایفم باشد، مسئله حصر را پیگیری می‌کنم.
- ممنوع‌التصویری آقای خاتمی در جلسات شورای عالی امنیت ملی مطرح نشده و به تصویب هم نرسیده است. ما در شورای عالی امنیت ملی به هیچ عنوان چنین مصوبه‌ای نداشتیم. حداقل با قاطعیت می‌گویم از زمانی که من در شورا بودم، این مسئله مطرح نشده است.
- آقای آملی‌لاریجانی درباره اصل برائت مسئله‌ای را گفتند که برداشت من طور دیگری بود که به‌تازگی هم آقای روحانی همین برداشت را مطرح کردند. آقای آملی‌لاریجانی هم گفتند از نظر ما برائت از منظر حقوقی اینکه شما می‌گویید؛ نیست ما هم گفتیم اگر استاد این کار شمایید، بخشید به‌هرحال شما آن طرف نشستید و قدرت دست شماست و ما هم تابع هستیم (خنده). من به‌عنوان وزیر کشور اگر به نظری برسم، همان نظر خودم را اعمال می‌کنم چون باید در برابر اعمالم پاسخ‌گو باشم. ممکن است شما صد بار بگویید نظر من درست نیست؛ اما من نظر خودم را انجام می‌دهم.
- پیداشدن دستگاه شنود در منزلم اصلا صحت ندارد و من شایعات را بارها تکذیب کردم.
- پرونده املاک نجومی پیگیری شد و گزارش تهیه کردیم و آن را برای رئیس‌جمهور و قوه قضائیه فرستادیم.
- پیگیری ما به این معنا نیست که قوه قضائیه به حرف ما گوش کند. این قوه هم بر اساس مستندات و گزارش‌های دریافتی خود عمل می‌کند.
- درباره پرونده قتل آتنا اصلانی از روز اول به نیروی انتظامی دستور پیگیری دادم و نیروی انتظامی هم باسرعت عمل کرد و قاتل را پیدا کردند و به قوه قضائیه تحویل داده شد. وقتی پرونده به قوه قضائیه تحویل داده می‌شود، خود خانواده آن فرد و وکلای آنها مسئول پیگیری موضوع هستند.